

SIYASETLE İLGİLENEN TÜRK KADINLARININ SOSYO-EKONOMİK DURUM ANALİZİ

*Yrd.Doç.Dr. Özlem ÇAKIR**

*Arş.Gör. Olca SÜRGEVİL***

*Yrd.Doç.Dr. Tijen ERSOY HARCAR****

*Prof.Dr. Gönül BUDAK*****

1. Giriş

Türkiye’de kadın nüfusunun karşılaştığı en önemli ayrımcılık alanlarından birisini oluşturan siyaset, karar mekanizmalarını erkeklerin ellerinde tutması nedeniyle kadın haklarının Cumhuriyet tarihi boyunca maalesef giderek gerileyen bir seyir izlemesine neden olmuştur.

Siyasal katılım, gerek yerel gerekse de genel siyasal etkinliklerle yurttaşların farklı biçimlerde hükümet ve siyasal iktidarlar üzerinde baskı oluşturmaları ve de doğrudan siyasal sürece katılarak etki yaratmaya çalışmaları olarak tanımlanabilir (Gülden, 1996: 31). Siyasal katılım, bireyin siyasal sistemle kurmuş olduğu ilişkinin düzeyi ve biçimini içerir. Bu ilişkiler siyasal olayları izlemek ve bilgi edinmekten, siyasal eylemlerde bulunmaya, oy vermeye, adaylığa ve siyasal karar mekanizmalarında yer almaya kadar uzanan değişik biçim ve boyutlarda kendilerini gösterebilirler (KSGM, 2008: 26). Toplumsal yapıda siyasal katılımı belirleyen etkenleri; sosyoekonomik, psikolojik, cinsiyet, yaş, çevresel, kültürel, siyasal v.d. olarak sıralamak mümkündür (Aslan ve Kaya: 215). Cinsiyet faktörü ve siyasal katılım konu-

* Dokuz Eylül Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Bölümü, Buca İZMİR, ozlem.cakir@deu.edu.tr.

** Dokuz Eylül Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, İşletme Bölümü, Buca İZMİR, olca.surgevil@deu.edu.tr.

*** İzmir Ekonomi Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, İşletme Bölümü, İZMİR.

**** Dokuz Eylül Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, İşletme Bölümü, Buca İZMİR, gonul.budak@deu.edu.tr.

su, kadınların diğer toplumsal yaşam alanlarındaki yerinden bağımsız düşünülemez kadar karmaşıktır.

Ancak siyasal katılım konusu kadınların, geleneksel önyargılar, toplum içindeki ve ailedeki rollerine ilişkin beklentilerin önceliği, ayrımcılık ve fırsat eşitsizliği gibi birçok nedenle ilgi duymadığı, ilgi duyanların ise karar mekanizmalarında yeterince varlık gösteremedikleri bir yaşam alanıdır.

Toplumsal hayatın hemen her alanında gözlemlenebilen bir durum olan cinsiyet temeline eşitsizlik, Türk siyasi yaşamının da ayrılmaz bir parçası haline dönüşmüştür (Arslan, 2005). Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin kurulduğu 1923'den ve kadınlara siyasal haklarının verildiği 1934 yılından, 2000'li yıllara gelindiğinde kadınlarımızın hak kayıplarına uğradığı ve sosyal ve siyasal alandan giderek çekildiklerine rastlamaktayız. Yapılan ilk seçimlerde meclise 18 kadın milletvekili girerken, son seçimlerde 24 kadın milletvekilinin seçilmesi son derece dikkat çekicidir. Cumhuriyetin ilk kadın milletvekillerinin Meclis'teki temsil oranı % 4,6 iken, 2007 seçimlerinde bu oran % 4,4'dür.

Ayrıca TÜİK verilerine göre, son on yılda nüfus artış oranlarıyla paralel bir kadın istihdamı yaratılamamıştır. Her ne kadar işsizlik sorunu buna gerekçe gösterilebilirse de, çalışan erkek nüfusa oranla kadın çalışanların oransal azalması ilginçtir. Kadınların işgücüne katılım oranı, erkeklere kıyasla tüm dünyada daha düşük oranlarda seyretmekle birlikte, Türkiye'deki durum benzer gelişmişlik seviyelerindeki ülkelerle kıyaslandığında çok daha ciddi sorunlara işaret etmektedir. 2008 yılı Ocak döneminde, Türkiye genelinde işgücüne katılma oranı % 45.7 olarak tespit edilmiştir. 2007 yılı sonuçlarına göre erkeklerde işgücüne katılma oranı %71,3 iken, 2008 Ocak dönemi sonuçlarında % 69.6 olarak belirlenmiştir. Kadınlarda ise sırasıyla aynı oranlar %24,8 ve % 22.3 olarak gerçekleşmiştir (TÜİK, 2008). AB ülkelerinde kadınların istihdam içindeki payı ise %44'tür.

Ülkemizde kadınların siyasete neden ilgi duymadıkları, sorusunu kendimize sorduğumuzda verilecek cevaplar bilinenlerin ötesine geçmemektedir. Bir başka açıdan bakıldığında ise bu olumsuzluklar ve zorluklar içerisinde siyasete ilgi duyan kadınlarımızın sosyo-ekonomik profilinin ne olduğunun bilinmesi, kadın siyasetçilerin sayılarının artırılması için bir temel bilgi oluşturabileceği düşünülmüştür. Bu düşünceden hareketle 24-25 Mart 2007 tarihinde İzmir'de gerçekleştirilen 1. Kadın Kurultayı'na katılan siyasi parti kadın delegeleri üzerinde bir anket uygulaması yapılarak, siyasete ilgi duyan

kadınlarımızın sosyo-ekonomik profilinin çıkarılması, söz konusu kesimin çalışma yaşamında kadının yeri, sivil toplum örgütlerine katılım durumları ve toplumumuzda kadınların yaşadığı en büyük sorunlardan biri olan şiddet konusundaki tutum ve algılarının belirlenmesi amaçlanmıştır.

2. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmada; 2007 yılında İzmir’de gerçekleştirilen, Türkiye I. Kadın Kurultayına katılan kadın delegelerin; sosyal niteliklerinin, siyasal yaşama katılma durumlarının ve şiddete yönelik algılarının ortaya koyulması ve ayrıca kadınların çalışma yaşamında daha iyi konumlarda varlık göstermeleri konusundaki düşüncelerinin saptanarak, siyasetle ilgilenen kadınların sosyo ekonomik profillerinin çıkarılması amaçlanmıştır.

3. Araştırmanın Ön Kabulleri ve Sınırlılıkları

Bu araştırmaya alınan örneklem grubunun uygulanana anket formuna doğru ve yansız olarak bilgi verdikleri varsayılmıştır.

Araştırmada gerçekleştirilen durum saptaması, oluşturulan anket formunda yer alan sorular ve bu sorulara verilen cevaplarla sınırlıdır. Ayrıca bu araştırma, Türkiye I. Kadın Kurultayına katılan kadın delegelerle sınırlıdır.

4. Araştırmanın Yöntemi

Araştırmanın örneklemini, Türkiye I. Kadın Kurultayına katılan siyasi parti kadın delegeleri oluşturmaktadır. 24-25 Mart 2007 tarihleri arasında gerçekleştirilen Türkiye I. Kadın Kurultayına katılan toplam 1154 kadın delege bulunmaktadır. Anket uygulaması, 25 Mart 2007 tarihinde gerçekleştirilmiş ve araştırmacılar tarafından toplam 189 kadın delegeye anket uygulanmıştır. 189 anketin 4 tanesi, sağlıklı yanıtlanmadığı düşünülerek elenmiş ve anketlerin 185 tanesi analizlere dâhil edilmiştir.

Araştırmada kullanılan anket formunda; doğum yeri, yaşanılan yerin özelliği, yaş, eğitim durumu, eş ile beraberlik bağı, aile tipi, eşin eğitim durumu, evlilik süresi, evlenme biçimi, çocuk sahibi olma, meslek, eşin mesleği, gelir durumu, yararlanılan sosyal güvenlik kurumu, oy kararının verilme biçimi, sivil toplum örgütlerine ve siyasal partilere üyelik durumu gibi soruların yanı sıra; kadının tepe yönetime çıkmasında engel görülüp görülmediği, görülüyorsa bu engellerin neler olduğu, kadının şiddete maruz

kalma durumu ve bu durumlarda neler yapması gerektiği vb. ile ilgili sorular da sorulmuştur.

Örneklem grubundan elde edilen verilerin analizi; SPSS 11.0.1 pc. paket programı (Statistical Programme for Social Sciences / Sosyal Bilimler için İstatistik Paket Programı) vasıtasıyla yapılmıştır. Analizlerde; betimsel istatistiksel analizler kullanılmıştır.

5. Veriler ve Bulgular

Bu kısımda, araştırmadan elde edilen verilerin istatistiksel analiz sonuçları yer almaktadır.

5.1. Araştırma Örnekleminin Sosyo-Ekonomik Nitelikleri

Araştırma örnekleminin çeşitli sosyo-ekonomik değişkenlere göre dağılımlarına ilişkin frekans ve yüzdeler Tablo 1.1'de sunulmuştur.

Tablo 1: Örneklemin Sahip Oldukları Sosyal Niteliklere Göre Dağılımı

	n	%
Cinsiyet		
Kadın	185	% 100
Doğum Yeri		
İzmir	41	% 22,2
İstanbul	10	% 5,4
Ankara	7	% 3,8
Manisa	12	% 6,5
Diğer şehirler (toplam 46 şehir)	80	% 43,2
Yanıtsız	35	% 18,9
Yaşanılan Yerleşim Yerinin Özelliği		
Kır	2	% 1,1
Kent	180	% 97,3
Yanıtsız	3	% 1,6
Yaş		
35 ve altı	7	% 3,6
36-40	6	% 3,1
41-45	18	% 9,8
46-50	43	% 23,2
51-55	31	% 16,9

56-60	31	% 16,9
61-65	16	% 8,7
66 ve üstü	6	% 3,0
Yanıtsız	27	% 14,8
Eğitim Durumu		
Okur yazar	1	% ,5
Okur yazar ama mezun değil	3	% 1,6
İlkokul	34	% 18,4
Ortaokul	22	% 11,9
Lise ve dengi	47	% 25,4
Meslek lisesi	10	% 5,4
Ön lisans – iki yıllık	19	% 10,3
Lisans – dört yıllık	42	% 22,7
Lisansüstü (yl-dr)	7	% 3,8
Eş İle Beraberlik Bağı		
Hiç evlenmemiş	12	% 6,5
Evli	103	% 55,7
Birlikte yaşıyor	12	% 6,5
Ayrı yaşıyor	8	% 4,3
Boşandı	24	% 13,0
Eşi öldü	25	% 13,5
İmam nikahlı	1	% ,5
Aile Tipi		
Çekirdek aile	138	% 74,6
Geniş aile	25	% 13,5
Parçalanmış aile	14	% 7,5
Yanıtsız	8	% 4,4
Eşin Eğitim Durumu		
Okur yazar değil	1	% ,5
İlkokul	22	% 11,9
Ortaokul	12	% 6,5
Lise ve dengi	35	% 18,9
Meslek lisesi	10	% 5,4
Ön lisans – iki yıllık	9	% 4,9
Lisans – dört yıllık	35	% 18,9
Lisansüstü (yl-dr)	9	% 4,9
Yanıtsız	52	% 28,1

Kaç Yıllık Evli Olunduğu		
1-15 yıl	14	% 7,5
16-30 yıl	54	% 29,4
31-45 yıl	47	% 25,4
46 yıl ve üstü	5	% 2,6
Yanıtsız	65	% 35,1
Eş ile Evlenme Biçimi		
Tanışıp Anlaşarak	118	% 63,8
Görücü Usulü	44	% 23,8
Yanıtsız	23	% 12,4
Çocuk Sahibi Olup Olmama		
Çocuk var	165	% 89,2
Çocuk yok	11	% 5,9
Yanıtsız	9	% 4,9
Sahip Olunan Çocuk Sayısı		
1 çocuk	41	% 22,1
2 çocuk	78	% 42,2
3 çocuk	34	% 18,4
4 çocuk	2	% 1,1
5 çocuk	2	% 1,1
Yanıtsız	28	% 15,1
Meslek		
Ev hanımı	38	% 20,5
Memur	11	% 5,9
İşçi	8	% 4,3
Eczacı	5	% 2,7
Öğretmen	14	% 7,6
Bankacı	7	% 3,8
Hemşire	5	% 2,7
Emekli	10	% 5,4
Diğer (25 farklı meslek)	47	% 25,5
Yanıtsız	40	% 21,6
Eşin Mesleği		
Memur	18	% 9,7
İşçi	14	% 7,6
Serbest meslek	38	% 20,5
Emekli	62	% 33,5

Diğer	11	% 6,0
Yanıtsız	42	% 22,7
Hanenin Ortalama Aylık Geliri		
500 ytl ve altı	20	% 10,8
501-1000 ytl	61	% 33,0
1001-1500 ytl	23	% 12,4
1501-2000 ytl	17	% 9,2
2001-1500 ytl	7	% 3,8
2501 ytl ve üstü	21	% 11,4
Yanıtsız	36	% 19,5
Yararlanılan Sosyal Güvenlik Kurumu		
Emekli Sandığı	75	% 40,5
SSK	75	% 40,5
Bağkur	24	% 13,0
Yararlanmıyor	8	% 4,5
Diğer	2	% 1,0
Yanıtsız	1	% ,5

5.2. Araştırma Örnekleminin Siyasal Yaşama Katılma Durumları

Seçimlerde oy verme kararlarını ne şekilde aldıklarına yönelik soruya, katılımcıların tümü “kendim karar veriyorum” şeklinde yanıt vermişler ve yine katılımcıların tümü “genel ve yerel seçimlerde oy kullandıklarını” ifade etmişlerdir.

Katılımcıların hangi yöntemleri kullanarak, yerleşim yerlerini ilgilendiren kararlara katıldıklarına ilişkin yüzdesel dağılımlar aşağıda görülmektedir.

Tablo 2: Örneklemin Yerleşim Yerlerini İlgilendiren Kararlara Katılma Yöntemlerine Göre Dağılımı

	n	%
Yöntem		
Dilekçe	82	% 44,3
Şikayet	10	% 5,4
Protesto	18	% 9,7
Diğer	30	% 16,2
Katılmıyor	15	% 8,1
Yanıtsız	30	% 16,2

Katılımcılardan herhangi bir sivil toplum örgütüne üye olanların, örgütteki konumlarına, buldukları sivil toplum örgütlerinde kararları etkileme güçlerinin olup olmadığına, hangi mekanizmaları kullanarak yerleşimlerini ilgilendiren kararlara katıldıklarına ve herhangi bir siyasi partide üye olanların sahip oldukları konumda, etkileme güçlerinin bulunup bulunmadığına ilişkin yüzdesel dağılım aşağıda yer almaktadır.

Tablo 3: Örneklemin Herhangi Bir Sivil Toplum Örgütündeki Konumlarına Göre Dağılımı

	n	%
Konum		
Hiçbir sivil toplum örgütüne üye değil	17	% 9,2
Yönetim kurulu üyesi	68	% 36,8
Üye	71	% 38,4
Danışma kurulu	1	% ,5
Diğer	11	% 5,9
Yanıtsız	17	% 9,2

Tablo 4: Örneklemin Buldukları Sivil Toplum Örgütünde Kararları Etkileme Gücüne Göre Dağılımı

	n	%
Etkileme gücü		
Evet, var	93	% 50,2
Hayır, yok	22	% 11,9
Kısmen var.	46	% 24,9
Yanıtsız	24	% 13,0

Tablo 5: Örneklemin Hangi Mekanizmaları Kullanarak Yerleşim Yerlerini İlgilendiren Kararlara Katıldıklarına İlişkin Dağılım

	n	%
Mekanizma		
Dernek	37	% 20,0
Meslek örgütü	16	% 8,6
Sendikalar	2	% 1,1
Kent konseyleri	6	% 3,2

İhtisas komisyonları	6	% 3,2
Muhtarlık	24	% 13,0
Gönüllü bireysel faaliyet	30	% 16,2
Diğer	23	% 12,4
Yanıtsız	41	% 22,2

Tablo 6: Örneklemin Herhangi Bir Siyasi Partide Üye Olanlarının Buldukları Konumda Etki Güçlerinin Bulunup Bulunmadığına İlişkin Dağılım

	n	%
Etkileme gücü		
Evet, var	90	% 48,6
Hayır, yok	22	% 11,9
Kısmen var.	43	% 23,2
Yanıtsız	30	% 16,2

5.3. Araştırma Örnekleminin Çalışma Yaşamında Daha İyi Konumlarda Varlık Göstermeleri Konusundaki Düşünceleri

Örnekleme yöneltilen, kadınların tepe yönetime çıkması konusunda engeller olduğunu düşünüp düşünmedikleri, eğer varsa bu engellerin neler olduğuna ilişkin sorulara verdikleri yanıtların yüzdesel dağılımları aşağıda yer almaktadır.

Tablo 7: Örneklemdaki Kadınların Tepe Yönetime Çıkmalarında Engeller Olduğunu Düşünüp Düşünmemelerine İlişkin Dağılım

	n	%
Engel		
Evet, var	148	% 80,0
Hayır, yok	29	% 15,7
Yanıtsız	8	% 4,3

Tablo 8: Örneklemdaki Kadınların Tepe Yönetime Çıkmalarında Gördükleri Engellere İlişkin Dağılım

Engel Türleri	n	%
Yasal engeller	29	% 15,7
Çalışılan kurumun kültürü	19	% 10,3
Kadının yeterli donanıma sahip olmaması	39	% 21,1
Kadının istekli olmaması	35	% 18,9
Diğer (toplumsal baskı, aile işleri ve toplum yapısı)	10	% 5,4
Yanıtsız	53	% 28,6

Örneklemin, kadınların tepe yönetime çıkması için sıraladıkları tüm öneriler ve ön plana çıkan temel önerilere aşağıdaki gibi saptanmıştır:

Bilinçlenme, kararlılık-azim, eğitim, kendine güven, başarılı kadınlara medyada yer verme, çok çalışmak, ekonomik özgürlük, kişisel gelişim, aile desteği, pozitif ayrımcılık, doğru ve sağlam politik görüş, erkeklerle eşit haklara sahip olma, atak olmak, kota uygulaması, yeterli bilgi ve donanıma sahip olma, liyakat esası, tercihlerini açıkça ortaya koyma, 0-6 yaş çocuklar için eğitim kuruluşlarının olması, istekli olma, cumhuriyet devrimlerine sahip çıkılması, eşitlikçi fermuar sistemlerinin uygulanması, kadına insan olarak anlayış göstermek, sosyal yaşama katılma, erkeklerin eğitim görmesi, siyasi açıdan daha çok temsil edilme, ayrımcılığın kalkması, yasal destek, siyasi eşitlik, ataerkil sosyal yapının değişimi, siyasi bir partiye katılma, ev işleri, çocuk bakımı vb. sorunların toplumsal olarak çözümlenmesi, çalışma hayatında eş desteği, teknolojik ürünlerden daha çok yararlanma, çalışılan kurumun desteği, eğitim eşitliği, yetki ve becerileri kullanmayı bilme, sosyal güvence, az doğurganlık, sivil toplum örgütlerine katılım, eşiyile işbölümüne gitmek, yasal engellemeleri kaldırma isteğinde olma, ekip çalışması, yöneticilerin ılımlı davranışlara yönlendirilmesi, sosyalleşme, basit tv programlarının yerine eğitici programlara yer verilmesi, siyasi bilinç ve sorumluluk sahibi olma.

Tablo 9: Örneklemin Kadınların Tepe Yönetime Çıkması İçin Sıraladıkları En Temel Önerilere İlişkin Dağılım

Öneriler	n	%
Bilinçlenme	4	% 2,2

İstek, kararlılık-azim	10	% 5,4
Eğitim	45	% 24,3
Kendine güven	15	% 8,1
Ekonomik –maddi özgürlük	14	% 7,6
Aile desteği	8	% 4,3
Kota uygulaması	6	% 3,2
Yeterli bilgi, kültür ve donanıma sahip olma, çalışkanlık	8	% 4,3
Tercihlerini açıkça ortaya koyma	5	% 2,7

5.4. Araştırma Örnekleminin Şiddete Yönelik Algıları

Örneklemin eşleriyle dayaha varan kavgalar yaşayıp yaşamadığına ilişkin sorulan soruya verdikleri cevapların dağılımları aşağıda görülmektedir.

Tablo 10: Örneklemin Eşleriyle Dayaha Varan Kavgalar Yaşayıp Yaşamadıkları

	n	%
Kavga		
Evet, yaşadım.	37	% 20,0
Hayır, yaşamadım.	122	% 65,9
Yanıtsız	26	% 14,1

Örnekleme nelerin şiddet kapsamında değerlendirilebileceği sorulduğunda, alınan cevapların aşağıdaki gibi olduğu görülmektedir.

Tablo 11: Örneklemin Şiddet Kapsamında Değerlendirdikleri Durumlara İlişkin Dağılım

	n	%
Şiddet Durumları		
Dayak	11	% 5,9
Küçük düşürücü sözler	3	% 1,6
Küfür, aşağılama	1	% ,5
Dayak, küçük düşürücü sözler, küfür, aşağılama vb. durumların hepsi	166	% 89,7
Yanıtsız	4	% 2,2

Örneklemin şiddeti haklı bulup bulmadıkları ve hangi durumlarda şiddeti haklı bulduklarına ilişkin cevaplarının dağılımı aşağıda görülmektedir.

Tablo 12: Örneklemin Şiddeti Haklı Bulup Bulmama Durumlarına İlişkin Dağılım

	n	%
Şiddeti Haklı Bulma		
Şiddeti hiçbir durumda haklı bulmam.	160	% 86,5
Art niyet ve vazgeçilmeyen alışkanlıklar söz konusu ise.	1	% ,5
Namussuzluk ve hırsızlık durumlarında.	1	% ,5
Maddi konular söz konusu ise.	1	% ,5
Affedilemeyecek suçlar söz konusu ise.	1	% ,5
Cinnet halinde.	1	% ,5
Kişilik hakları engellendiğinde.	1	% ,5
Yanıtsız	19	% 10,3

Örneklemin, eşi şiddet uygulayan kadının ne yapması gerektiğine ilişkin düşünceleri ise aşağıdaki gibidir.

Tablo 13: Örneklemin Eşi Şiddet Uygulayan Kadının Ne Yapması Gerektiğine İlişkin Düşünceleri

	n	%
Eşi Şiddet Uygulayan Kadının Yapması Gerekenler		
Yasanın gerektirdiklerini yapmalı, yetkili makamlara / karakola şikayet etmelidir.	42	% 22,7
Hakkını aramalıdır.	21	% 11,4
Eşini bilinçlendirmenin yollarını aramalıdır.	2	% 1,1
Boşanmalıdır.	23	% 12,4
Özgüvenini kaybetmemeli, kendini savunmalıdır.	4	% 2,2
Aile psikologlarına danışmalı, destek almalıdır.	6	% 3,2
Kendi çevresine durumu duyurmalıdır.	5	% 2,7
Evini terk etmelidir.	11	% 5,9
Eğitimli ve meslek sahibi ise ayrılmalı, değilse sığınma evlerine gitmelidir.	3	% 1,6
Gücü yetiyorsa o da eşini dövmelidir.	6	% 3,3
Protesto etmelidir	3	% 1,6
Uyarmalıdır.	2	% 1,1
Başka birisi tarafından ona da şiddet uygulanmalıdır ki şiddetin ne olduğunu anlasın.	1	% ,5

Şiddete şiddetle karşılık vermeden, zamana bırakmalıdır.	1	% ,5
Eşini tedavi ettirme yollarını aramalıdır.	1	% ,5
Önce konuşarak, şiddetin nedenlerini öğrenmelidir.	1	% ,5
Karşı koymalı ve ekonomik özgürlüğü yoksa hemen ka- zanmaya çalışmalıdır.	3	% 1,5
Örgütlü çalışmalara katılmalıdır.	1	% ,5
Yanıtsız	49	% 26,9

Ayrıca araştırmaya katılanların tümü “kadının kesinlikle çalışması” ve “erkeklerle aynı özgürlüklere sahip olması gerektiğini” vurgulamaktadırlar.

SONUÇ

Örneklemdaki siyasete ilgi duyan kadınların genel profili değerlendirildiğinde, çoğunun kentlerde yaşadığı (% 97,3), 46-60 yaş aralığında yoğunlaştıkları (% 57), lise ve dengi okul mezunu (% 25,4) ve ilkokul mezunu olanların (% 18,4) siyasete yüksek okul mezunlarından daha fazla ilgi duydukları bulgulanmıştır. Kadınların % 22,4’ü lisans derecesine sahiptir. Bu bulgu oldukça ilginç görülmektedir. Eğitimi yüksek olan kadınların mesleki tatmininin yüksek olduğunu veya iş yaşantısındaki sorumluluklar nedeniyle siyasete zaman ayıramadığı varsayılabilir.

Kadınların % 57,7’si evlidir ve % 74,6’sı çekirdek aile konumundadır ve eşleri lise ve dengi (% 18,9) ve lisans (% 18,9) derecesine sahiptir. Dolayısıyla evli olmanın siyaseti kolaylaştırdığı ve çekirdek aile yapısı ve nisbeten eğitilmiş eşlerin kadınlara hareket özgürlüğü tanıdığı söylenebilir.

Örneklemdaki kadınların çoğunun (% 54,8) 16-45 yıl evli kaldığı ve tanışarak evlendikleri (% 63,8), % 89,2’sinin çocuklu olduğu, % 82,7’sinin 1-3 çocuğu olduğu, sadece % 20,5’inin ev kadını olduğu, % 45,4’ünün 501-1500 YTL gelir durumunda olduğuna bakıldığında; anlaşarak evlenmiş ve uzun süre evli kalmış ve çocuk sayısı az olan kadınların siyasete ilgi duyduğu söylenebilir. Ayrıca, gelir düzeyi düşük olanların siyasetle daha çok ilgilendikleri görülmektedir. Bu durum, ekonomik güçlüklerin, ailenin geçim sıkıntısını en çok hisseden kadınların siyasi partilerde yer alarak ve etkin varlık göstererek, siyasi katılımlarını teşvik eden bir görünüm arz ettiğini göstermektedir.

Örneklemdaki kadınların yerleşim yerlerini ilgilendiren sorunlara duyarlı oldukları (% 75,6), dernek, meslek örgütü, sendikalar, kent konseyleri, ihtisas komisyonları, muhtarlık ve gönüllü bireysel faaliyetlerle yerleşim yerle-

rini ilgilendiren kararlara katıldıkları (%65,3), sivil toplum örgütlerine üye oldukları (% 81,6), % 50,2'sinin kararları etkileyebildiği, % 71,8'inin üyesi oldukları siyasi partide etki güçlerinin bulunduğu anlaşılmaktadır. Görüldüğü gibi siyasete ilgi duyan ve aktif olarak siyasi partilerde yer alan kadınlar, aynı zamanda yerel sorunlarla da yakından ilgilenmekte, yerel yönetimlere çeşitli düzeylerde katılmakta, kararlarda etkili olmakta ve sivil toplum örgütlerinde yer almaktadırlar. Tüm bu faaliyetler birbirini etkileyen ve sorunlara çözüm bulmada kadınların üretkenliğini artıran niteliktedir.

Ancak ilginçtir ki, aynı kadınların çoğunluğu (%80), kadınların çalışma yaşamında engellerle karşılaştığını kabul etmektedir ve sadece % 18,9'u bu engellerin kadının mücadele konusundaki isteksizliğine ve pasifliğine bağlı olduğunu söylerken, % 52,5'i kadının iradesi dışındaki engeller nedeniyle kariyerinde yükselmediğini bildirmiştir. İş yaşantısında yükselmenin eğitime bağlı olduğunu söyleyenler çoğunluktadır (% 24,3).

Siyasete ilgi duyan kadınların şiddeti algılamalarına gelince; %65,9'unun şiddete maruz kalmadığını belirtmesi ilginçtir. Çünkü şiddet algısı, insandan insana tutarlılık göstermektedir. Örneklemedeki kadınların çoğunun (%89,7) şiddet algısı, bize göre doğrudur. Her türlü küçük düşürücü sözü de şiddet olarak algılayan bu kadınların % 20'sinin şiddete maruz kaldığını belirtmesi ve 14,1'inin de bu soruyu yanıtı bırakması rahatsız edicidir. Çünkü hak arayışlarında bilinçli kabul edilebilen, toplumsal sorunlar ve yerel yönetim sorunları ile ilgilenen, siyasi karar mekanizmalarında çeşitli biçimlerde yer alma çabası içindeki bir kadın grubunda dahi şiddete maruz kalındığının beyan edilmesi ülkemizde kadının içinde bulunduğu durumun ne kadar dramatik olduğunu algılamamız açısından önemlidir.

Kadınlar arasında şiddeti haklı bulmayanların oranı %86,5'dir. Genel olarak toplumumuzda kadınların önemli bir kısmı şiddeti haklı bulduklarından dolayı sineye çekebilmekte ve şiddete karşı gelememektedirler. Eşi, şiddet uygulayan kadının ne yapması gerektiği sorusunu % 26,9 oranında kadının yanıtı bırakması ilginçtir. Bu bulgu, şiddete maruz kaldığı halde herhangi bir tepki ve arayış içinde olmamaları veya haklı olsalar da bir sonuç elde edemeyecekleri inancından kaynaklanan bir durum olarak yorumlanabilir.

Sonuç olarak siyasete ilgi duyan Türk kadınının profiline bakılacak olursa çoğunluğunun kentlerde yaşadığı, 46-60 yaş arasında bulunduğu, nisbeten eğitilmiş olduğu, evli, çocuklu ve çekirdek ailelerde yaşadıkları, ortamın altın-

da gelir grubunda bulunduğu, sivil toplum örgütlerine üye oldukları, hakları ve özgürlükleri konusunda bilinçli oldukları, çalışma hayatında buldukları fakat kariyer ilerlemelerinin iradelerinin dışındaki çevresel etkenler nedeniyle engellendiği, bunu aşmanın yolunun ise eğitimden geçtiği söylenebilir.

KAYNAKLAR

ARSLAN Ali (2005), Cumhuriyet'ten Günümüze Türk Siyasi Hayatında Eşitsizlikler Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi, erişim: www.insanbilimleri.com, (01. 01. 2005)

ASLAN Mehmet ve KAYA Gazanfer, 1980 Sonrası Türkiye'de Siyasal Katılımda Sivil Toplum Kuruluşları, C.Ü. İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi, Cilt 5, Sayı 1, s.213-223, erişim: <http://www.cumhuriyet.edu.tr/edergi/makale/867.pdf> (05.06.2008)

GÜLDİKEN Nevzat (1996), Toplumbilimsel Boyutuyla Siyasal Katılım, Dilek Ofset Matbaacılık, Sivas.

T. C. Başbakanlık Kadın Statüsü Genel Müdürlüğü-KSGM (2008), Türkiye'de Kadının Durumu, Ocak, Ankara.

TÜİK (2008), Hanehalkı İşgücü Araştırması 2008 Ocak Dönemi Sonuçları, Aralık 2007, Ocak, Şubat 2008 Sayı: 66, erişim: <http://www.Tuik.Gov.Tr/Prehaberbultenleri.Do?İd=1956> (04.06.2008)